

Zingeving en levensvragen in contact tussen vrijwilliger en cliënt

Vier boeiende verhalen

Gors

mensgerichte
ondersteuning

*De betekenis
van zingeving
en levensvragen*

Zingeving gaat over de zoektocht van mensen naar betekenis. Of je nu jong bent of ouder, een beperking hebt, of niet: veel mensen zoeken naar zin in het leven.

Vaak gaat dit over alledaagse dingen. Dr. Viktor Frankl (1905-1997) overleefde diverse concentratiekampen. "Dankbaarheid voor kleine dingen" noemde hij een belangrijke bron voor zingeving. Vrijwilligerswerk is voor veel mensen een vorm van zingeving. Bijdragen aan kleine dingen die zo groot kunnen zijn voor de ander. Samen wandelen, zingen, koken, eten, bowlen, dansen, er gewoon "zijn". Het gevoel iets zinvols te kunnen betekenen voor een ander mens en daar ook zelf plezier en zin aan beleven.

*Soms zijn de
vragen direct,
soms indirect*

Binnen de contacten tussen cliënt en vrijwilliger van Gors kunnen ook levensvragen aan de orde komen.

- Waar is mijn plek?
- Waarom gaat mijn gezondheid achteruit?
- Waarom sterven mensen?
- Waarom gebeuren er nare dingen in de wereld?
- Waarom ben ik eigenlijk op de wereld?

Vaak komen de vragen niet rechtstreeks aan de orde, maar in de vorm van zich steeds herhalende verhalen. Meestal zijn er ook geen pasklare antwoorden. Dit kan je het gevoel geven 'met lege handen te staan', maar is dat zo?

Indevolgende verhalen worden vier cliënten en hun vrijwilligers geschetst. Ze lopen niet lijfelijk rond. De verhalen zijn opgebouwd uit ervaringen die verteld zijn binnen Gors. Misschien geeft het u herkenning, zet het u aan het denken, of geeft het u aanleiding om uw vragen te stellen.

De kapitein en de loods

De zon schijnt over de haven. Een loodsboot vaart uit, op weg naar het schip in de verte. Op de kade staan mensen. Ook Lars, in zijn elektrische rolstoel. Peter, zijn vrijwilliger, staat naast hem. “Wat een spoor hè, kijk dat schuim!” zegt Peter. Lars staart het schip onbewogen na. “Heeft die man daar nou iets aan?” fluistert een omstander zachtjes.

Peter heeft zich die vraag ook gesteld. Hij was ooit werkzaam in de grote vaart. Na zijn pensionering werd hij vrijwilliger van Lars, die lichamelijk beperkt was. Een hele stap! In het begin was het goed mogelijk om een gesprek te voeren. Lars genoot van de bezoeken van zijn vrijwilliger, en Peter van dit enthousiasme. De afgelopen jaren is Lars achteruitgegaan. Lars ging moeilijker spreken, en Peter merkte steeds minder enthousiasme. Hij ging tegen de bezoeken opzien, en vroeg zich af of deze nog zinvol waren voor Lars.

Bij het volgende bezoek kwam Peter een medewerker tegen op de gang. “Fijn dat je er weer bent. Lars kijkt al uit naar jouw komst!” De gelegenheid voor Peter om te vragen of Lars de bezoeken nog leuk vond. De medewerker legde aan Peter uit dat de beperking van Lars gevolgen had voor zijn spraak, zijn fitheid en mimiek. Lars kon steeds minder uitdrukking weergeven, maar dat wilde niet zeggen dat hij bezoek van zijn vrijwilliger niet fijn vond. Integendeel, het werd juist steeds belangrijker! Dat maakte voor Peter, dat hij weer plezier kreeg in zijn vrijwilligerswerk.

Twee mannen bij de loodshaven, één in een elektrische rolstoel, steeds meer verstillend. De ander ernaast. Samen kijken ze de loodsboot na. Peter vertelt over de dingen die ze niet meer kunnen zien: de loods die door weer en wind omhoog klimt en de kapitein ondersteunt om het schip veilig door de vaargeulen te loodsen. Lars geeft een klein knikje. Ja, zo is het. Dan keert hij zijn rolstoel. Het sein voor Peter: het is mooi geweest. Samen gaan ze terug om in zijn appartement nog een kopje koffie te drinken.

Een eigen plek

In een groene buitenwijk van de stad ligt het hospice. Els, de vrijwilligster, komt met een aarzeling binnen. Tanja, voor wie ze sinds enkele jaren vrijwilliger is, is plotseling ernstig ziek geworden. In goed overleg is besloten tot verhuizing naar het hospice, als bijna thuis huis. Tanja, die het syndroom van Down heeft, had weinig contact meer met haar familie. Naast haar medebewoners en begeleiders was Els eigenlijk de belangrijkste persoon in Tanja's leven. Ze hebben samen veel getekend en gekleurd in haar appartement onder het genot van een kopje thee en eens speculaasje. Nu Tanja zo ziek is komt de familie vaker op bezoek en zoekt Els naar haar plaats.

In een gesprek met een medewerker is ruimte en begrip voor deze kwestie. De medewerkster vertelt dat dit vaker gebeurt: Soms vermindert het contact met familie, soms is er zoveel gebeurd, maar in de laatste levensfase neemt familie vaak weer een belangrijke plek in. Dat is soms even wennen voor de vrijwilliger en voor de medewerkers, maar het is ook fijn. De familieband is anders dan de band met medewerkers en vrijwilligers. Het gesprek helpt om Els haar plaats te bepalen; Geen familielid, geen medewerker, wel van waarde.

In het hospice is ruimte om afspraken te maken, Els komt op bezoek op de stille momenten. Tanja is heel ziek. Ze kan niet meer kleuren, maar haar ogen lichten op, wanneer Els binnenkomt.

Vandaag brandt de kaars bij de voordeur van het hospice, Tanja is overleden. Wanneer de kist volgens traditie uitgezwaaid wordt in het hospice, is ook Els aanwezig. Bij de uitvaartdienst staat de familie vooraan. Els zit bij de andere cliënten en medewerkers. Wanneer ook de naam van vrijwilliger Els klinkt, als de persoon die Tanja's leven kleurde, voelt ze zich gezien.

Vaste grond onder de voeten

Plotseling overleed hij, één van de twee mannen met een verstandelijke beperking uit de woning. Ze werkten samen in de dagbesteding. Ze woonden samen en gingen samen op vakantie. Ze waren elkaars beste vriend, ze hadden geen vrijwilliger nodig. Toen moest Thomas voorgoed afscheid nemen van zijn beste vriend. Een tijdlang was hij ontredderd en liep rusteloos heen en weer, hij was zijn maatje kwijt. Thomas heeft geen ouders meer, wel één zus. Ze zoekt haar broer regelmatig op, maar ze heeft ook haar gezin, haar werk en woont niet vlakbij. Er wordt gezocht naar een vrijwilliger, de grote wens van Thomas is namelijk wandelen.

Roy wil Thomas hierin ondersteunen. Roy studeert voor medewerker in de gehandicaptenzorg en wil ervaring opdoen. Het begin is lastig, Thomas zit te huilen om zijn vriend. Zijn begeleidster ondersteunt hem zijn tranen te drogen en mee te gaan met Roy. Buiten klaart hij op, er is zoveel te zien! Een hondje dat langsloopt, de langs vliegende ganzen, de bramen aan de kant van de weg. Bij de volgende wandeling wil Thomas bloemen gaan plukken. Ze lopen langs een weiderand met veldbloemen, hij is een lange tijd bezig met het maken van een boeket. De bloemen gaat niet thuis in een vaas, maar gaan naar "zijn vriend". Ze wandelen verder naar de begraafplaats, daar zucht hij diep en legt Thomas de bloemen op het graf van zijn beste vriend. Op de terugweg zucht hij nog eens en zegt: "Goed gedaan!" tegen zichzelf. Roy beaamt dit en zegt: "Heel goed gedaan Thomas!"

Nu Roy Thomas beter leert kennen, wil hij ook graag iets bijdragen aan de verwerking van het verlies van zijn vriend.

De zus van Thomas, net op bezoek, glimlacht bij deze vraag en zegt: "Roy, daar ben jij al een hele poos mee bezig!"

Vergeten

Vrijwilliger Kees belt aan bij het appartement van Martin. Na zijn ontslag was het een hele zoektocht om een nieuw ritme te vinden, de teleurstelling verwerken, nieuwe bezigheden zoeken. Toen hij dit een beetje gewend was, zocht hij naast zijn sollicitaties ook vrijwilligerswerk, en kwam in contact met Martin. Ongeveer even oud, vijftigers, Martin werkte ook niet meer. Martin had een drukke leidinggevende functie, enkele jaren geleden liep hij Niet Aangeboren Hersenletsel op. Hij werkte niet meer en kreeg thuis ondersteuning. Martin had een breuk in zijn levenslijn, bijna alles in het leven is voor hem veranderd.

Wekelijks gaat hij wandelen met Kees. Martin in zijn elektrische rolstoel, Kees ernaast. Naar de stad, een kopje koffie drinken. Naar de markt, een gebakken visje kopen. Soms is Martin niet thuis voor de afspraak. Dan staat Kees voor een gesloten deur. In het begin vond hij dit heel moeilijk, hij kwam toch niet voor niets? Langzamerhand is hij Martin beter gaan begrijpen. Die kampt met geheugenproblemen en vermoeidheid, en zo kan het voorkomen dat hij de afspraak vergeten is en dat zijn eigen wandelrondje al begonnen is. Ook zijn er dagen bij dat Martin langzaam op gang komt, en het wandelen teveel is. Kees is eraan gewend geraakt en de keren dat het wel lukt, genieten ze beiden van hun rondje.

Wanneer Martin niet thuis is gaat Kees niet zoals vroeger teleurgesteld naar huis. Hij fietst naar huis en realiseert zich het voorrecht zoveel keuzes te kunnen maken. Een kopje koffie met zijn vrouw, hardlopen, een wandelingetje met zijn kleinzoon. En volgende week is Martin vast weer paraat. Dan gaan ze weer naar de stad, een rondje over de markt lopen en een visje kopen.

Marianne Schipaanboord

De begeleidende tekeningen zijn gemaakt door kunstenaar Marianne Schipaanboord, werkzaam bij Galerie-Atelier De Kaai te Goes.

Deze folder wordt u aangeboden met behulp van steun van FNO, in het kader van het project 'Zorg beter met vrijwilligers'.

Telefoon (0113) 273 333

E-mail info@gors.nl

Website www.gors.nl

Centraal Kantoor Stationspark 24
4462 DZ Goes

Postadres Postbus 2160
4460 MD Goes